

Kamenné památky Miletínska

V dalším díle seriálu opouštíme náměstí K. J. Erbena a za kamennými památkami budeme pokračovat na Parkáň a do zámku.

Meteorologický sloup

Stavění meteorologických sloupů je jev charakteristický pro období, které můžeme vymezit přibližně počátkem 20. století a vypuknutím první světové války. Má být projevem měšťanské kultury s těžištěm zejména v německy mluvících zemích širší střední Evropy, vyjadřovat zájem moderního člověka na totálním poznání světa, odmítnutí pověr a ovládnutí přírody. Díky měřicím přístrojům, umístěným ve veřejném prostoru, se prakticky každý mohl stát meteorologem, předpovídat počasí a odhalit tak jedno z tajemství přírody.

Těžko posoudit, nakolik to platilo i pro venkovského člověka, zvyklého po generace odhadovat vývoj počasí spíše na základě pranostik, chování zvířat i rostlin a dalších projevů okolní přírody, než podle hodnot odečítaných z jakýchsi podivných přístrojů.

Ale asi to byla na počátku století módní záležitost. Meteorologický sloup v Hořicích se stal ozdobou slavné Hospodářské, průmyslové a umělecké výstavy českého severovýchodu v roce 1903. V roce 1907 si jej pořídily i Lázně Bělohrad. Miletín tedy nemohl dlouho zůstat pozadu. Na schůzi Okrašlovacího spolku 9. července 1907 padl tedy poprvé návrh na postavení podobné povětrnostní stanice rovněž v Miletíně. Spolek se dosud zabýval výhradně péčí o obecní zeleň, meteorologický sloup tak měl být vrcholem jeho dosavadní činnosti.

K realizaci byl vybrán návrh jednoho ze žáků hořické sochařsko-kamenické školy, členům spolku se na něm líbily především ozdobné hlavičky představující čtyři roční období. Vlastní výroba proběhla v létě 1908 na čtyři etapy:

Kameník František Tuček z Trotinky zhotovil sloup, secesní koruna s hlavičkami je dílem osvědčené sochařské dílny Hátle a Vejs Hořice. Kovanou korouhvičku ve tvaru kohouta vyrobil zámečník František Barták. Meteorologické přístroje dodal hodinář Čeliš z Lázní Bělohrad. Do skříňky na jižní straně se umístily hodiny a teploměr, na severní stranu aneroid (pérový barometr), vlhkoměr a druhý teploměr, na východní stranu rtuťový tlakoměr a na západní kompas a statistická tabulka. To vše přišlo spolek na 638 korun. Do základního kamene sloupku byla vložena schránka s dokumenty,

popisujícími tehdy teprve krátké dějiny Okrašlovacího spolku. Kolaudace proběhla v září 1908, společně s kolaudací opraveného mariánského sloupu.

Jak šel čas

1910 Sloup převzalo do své péče město a městskému strážníkovi tak přibyla povinnost natahovat hodiny. Od počátku zde také byly vystavovány došlé telegrafické předpovědi počasí.

1914 Přístroje byly doplněny o samočinný barograf. Z obavy před poškozením či krádeží jej však spolek později přestěhoval do jednoho z oken pošty v č.p. 100.

1919 Po válce proběhly opravy poškozených přístrojů, vitríny dostaly nová dvířka. O přístroje pečoval hodinář Oldřich Bouz. Nově přibyla tabulka s informacemi o Miletíně. Drobné opravy i nadále probíhaly podle potřeby.

1929 Oprava a zajištění základové desky.

1933 Ukraden aneroid. Ve 30. letech se pozornost Okrašlovacího spolku obrátila ke klášterním sklepům a dalším úkolům. S rozšířením rozhlasu a dalších informačních kanálů zájem o meteorologický sloup pomalu upadal.

Pokračování na str. 21

Po zrušení spolku na počátku 50. let zaostávala i základní údržba, stanice postupně přišla o všechny meteorologické přístroje. Základní obnovy se dočkal až po roce 1989.

1992 Sloup byl prohlášen Národní kulturní památkou. Je jedním z pouhých šesti takto evidovaných meteorologických sloupů v České republice.

2015 Na jaře kdosi odcizil větrnou korouhvičku, naštěstí byla brzy nalezena a vrácena na místo.

2018 Restaurátorské zhodnocení sloupu zjistilo kromě běžných příznaků stárnutí památky také nestabilní základy. Připravuje se rekonstrukce.

K. J. Erben před školou

Mít v létě roku 1959 na veřejném prostranství (dokonce před školou) sochu T. G. Masaryka, to už byla tehdy vlastně rarita. Od předešlého podzimu probíhala rekonstrukce školní budovy spojená s nástavbou druhého patra. Děla se zčásti svépomocí a i proto se měla stát ukázkou výtěžků lidově-demokratické společnosti.

Je tedy pochopitelné, že památník jednoho z nejsilnějších symbolů buržoazní první republiky se stal s blížícím se završením rekonstrukce budovy politicky a ideologicky zcela nepřijatelný.

Proto také v květnu 1959 objednal předseda místního národního výboru Josef Trnka u hořické sochařsko-kamenické školy nový pomník nejslavnějšího miletínského rodáka K. J. Erbena a zároveň rozebrání a odvoz sochy Masarykovy.

K poslednímu říjnu 1959 nástavba 2. patra a rekonstrukce školy oficiálně skončily. Úpravy okolí pak byly završeny vztyčením nového památníku, díla to profesora hořické školy, akademického sochaře Jaroslava Plichty (1886-1970).

Odhalení památníku mělo představovat symbolický vrchol již XIII. ročníku Erbenova Miletína a zároveň slavnostního otevření rekonstruované školní budovy.

Došlo k němu právě před 60 lety, v neděli 29. listopadu 1959. Předcházely mu sobotní kulturní pásmo v sále Sousedského domu a v neděli dopoledne vernisáž vý-

stavy díla K. J. Erbena a hořického grafika Rudolfa Švajdlera v zámku. Po poledni dorazili oficiální hosté, náměstek ministra kultury ing. arch. Milan Hučko, soudruzi z kraje i okresu. Před školou byli uvítáni předsedou MNV Josefem Trnkou, po krátkých projevech náměstek ministra Erbenovu bustu odhalil. Položením věnce a státní hymnou slavnost skončila.

Událost zaznamenal regionální tisk, krátká reportáž se objevila také v Československém filmovém týdeníku.

Jan Hlavatý

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín: Okrašlovací spolek v Miletíně, knihy protokolů I. a II. (1905-1947)

ZŠ K. J. Erbena v Miletíně, kronika měšťanské školy 1933-1990
MNV Miletín, Pamětní kniha 1953-1983 (František Kučera)
Dokumentace Městského úřadu Miletín

PELC, Martin: Jak bude zítra. O meteorologických sloupech. Dějiny a současnost, ročník XXXVI, číslo 10/2014, str. 33-36.
Svátek miletínských. Žatva, ročník XI, č. 51/1959.

Památka K. J. Erbena: V Erbenově rodišti, v Miletíně v Podkrkonoší pojmenovali básníkovým jménem školu a odhalili tu jeho bustu. In: Československý filmový týdeník č. 51/1959, Krátký film Praha, 1959.

Fotografie: Jaroslav Šulc, archiv autora

